

Pühade isade õpetus laulmise ja elu ühtsusest

„Magustatud viisid ja nutused rütmid, see kaval muusade mürk, mis rikub kõlblust, tõmmates hinge märkamatu oma nurjatu kunstiga maiste orgiate poole.“ Nii kirjutab *Aleksandria Klemens*, üks esimestest Kiriku õpetajatest, kes võttis põhjalikult käsitleda laulu ja elu omavahelisi seoseid. Just temast saab alguse kirikuisade õpetus kirikulaulust, kui laulu ja elu ühtsusest, mis on sõnastatud järgmiselt: õige laulmine on õiglase elu tingimus ja õiglane elu on õige laulmise tingimus.

Sellest tulenevalt tekib seisukoht, mille kohaselt õiglane elu ongi juba laulmine. Püha *Gregorius Nüssast* avab seda mõtet nõnda: „Jumal korraldab, et sinu elu oleks kui psalm(laul), mis koosneks mitte maistest helidest (mõtetest), vaid saaks kõrgelt, taevastest kõrgustest oma selge ja puhta kõla. Selle laulu kuulajad on need, kellele sa annad eeskujuga õiglase elu elamises.“ Sest viies ellu uut lepingut saab inimene inglite sarnaseks ja kuna laulmine on inglite olemuse lahutamatu osa, siis ka õiglase inimese elu muutub lauluks.

Selline laulmise käsitlus sünnitab õpetuse inimesest, kui Püha Vaimu instrumendist. Püha *Johannes Kuldsuu* kirjutab: „Saagem siis flöödiksi, saagem Püha Vaimu kitarriks. Valmistagem end Tema (Püha Vaimu) jaoks ette, nagu häälestatakse instrumente.“

Inimkeha erinevad osad sarnanevad muusikainstrumentide osadega. Püha *Gregorius Nüssast* kirjutab: „Põsed, keel ja kurgu ehitus – kõik need sarnanevad keeltega, mida saame häälestada vajalikule kõrgusele. Huuled, tõmbudes kokku ja lahti täidavad sõrmede ülesannet, mis liiguvad üle flöödi avade.“

Arendades edasi seda muusikalist antropoloogiat püha *Vassilius Suur* nagu jätkaks eelmist mõtet: „Psalteeriumi all – s.o. instrument, mis on ehitatud hümnide jaoks – peaks teisisõnu mõtlema meie keha ehituse peale, aga psalmi all mõistame keha tegevust mõistuse korrapärastatud juhatuse all.“ Siit tulenevad praktilised järeldused: „Muusika pole midagi muud, kui kutse kõrgemale, ülevamale elukorraldusele, juhendades neid, kes on ustavad heategudele. Ta kutsub meid loobuma kõigest, mis on ebanusikaalne, disharmooniline, mitte pingutama keeli ülemäära, et need ei katkeks tarbetust pingutusest, kuid samas mitte laskma neid lõdvaks mõõtu rikkuvates naudingutes: sest kui hing on lõdvaks lastud taolistes seisundites muutub ta kurdiks ja kaotab heakõlalisuse. Üldse, muusika tingib keelte pingutamist ja lõdvestamist õigel ajal, jälgides, et meie elulaad säilitaks õige meloodia ja rütmi, vältides nii ülemäärast lõtvumist, kui üleliigset pingutust.“ Need püha *Nüssa Gregoriuse* sõnad on võtmelise tähtsusega kirikuisade muusikalise antropoloogia käsitluses ja panevad aluse uuele suhtumisele õigeusu kirikulaulu.

Selle õpetuse praktiline elluviimine tähendab kirikliku korra mõistes mitte ainult seadusi ja kristliku elu korraldust, vaid ka vaimset „helirida“. Sest kui muusika seadused, olles füüsilist laadi, ilmnevad kehalikult, siis jumalateenistus, olles vaimne ja vaimsetele seadustele alluv viib meid nagu ühte saladuslikku redelit mööda Jumala juurde. Selle tõttu reeglid ja normid, mis juhatavad meil õigele laulmisele, ei piirdu ainult juhustega, kuidas õigesti häält kasutada, vaid sisaldavad ka õige eluks vajalikke

norme, mis on vajalikud keha ja meele õigeks häälestamiseks. Nüüd võib mõnelegi tunduda, et raske töö, meele kaitsmine kurja eest, püüdlemine puhta palvemeele poole ja muud sarnased asjad ei puutu kuidagi laulmisse. Kuid inimese jaoks, kes näeb õige laulmise tingimusena õigesti organiseeritud elu on ülaltoodu õige kirikulaulu orgaaniline osa. Nagu pill, mis on ette valmistatud ja häälestatud selleks, et tuua esile õigeid ja puhtaid helisid, nii peab ka inimene, kes püüdleb õige laulmisviisi poole looma korda oma psühho-füsioloogilises olemises. Helid, mida inimene tekitab, moodustavad lahutamatu osa tema inimlikust loomusest ja seetõttu, tegeldes teadlikult oma loomuse ümbermuutmisega määratleb inimene ette tema poolt loodava helidemaailma tüübi ja kvaliteedi.